

לקחה משוב

פרשת האיזנו-שבת שובה התשס"ח

יצא לאור ע"י רשת מוסדות "שוב" בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

6:50	הדלקת נרות שבת ניו יורק
8:18	מוצאי שבת
9:08	סוק"ש מג"א
9:44	סוק"ש גר"א
12:51	חצות

לא לשכח לעשות ערוב תבשילין	
6:53	הדלקת נרות ערב ראש השנה א'
8:21	הדלקת נרות ערב ראש השנה ב'

פנינים לראש השנה

"והיתה זאת לכם וגוי לכפר על בני ישראל"

הבדל רב יש בין תשובה שעושים אומות העולם, כאנשי ננוה ועוד, לבין תשובה שעושים ישראל. אומות העולם תשובתם מועילה להם להנצל מהעונש, אבל העוון עצמו לא מתכפר להם. לא כן הדבר בישראל הנקראים בניס למקום. שאמנם כי יחטא הבן ואשם, הרי הוא נתעב ונאלח, אבל אם יתחרט מאשר חטא על נפשו וישוב בתשובה שלמה, בחרטה גמורה על העבר וקבלה על העתיד ובוודאי, אז הקב"ה מקבלו ורוחץ אותו מחטאת עונו ומטהרו, והיינו שמכפר לו על העוון כפרה ממש.

(הגר"י בלאור)

"דרשו ה' בהמצאו"

אמרו חז"ל על הפסוק "דרשו ה' בהמצאו" דיחיד אין לו עצה להגיע אל השי"ת אם לא בעשייתו. וצ"ע, אי"כ מה יעשה היחיד לאחר יוה"כ אמנם אפשר הוא להמשיך את אור יוה"כ, אל תוך לבבו, שיאיר לו במשך כל השנה ההתעוררות שפעלה עליו ביוה"כ, צריך שלא תשתכח, אלא יתבונן וישתמש בה גם לאחר יוה"כ. הקבלות, שמקבל על עצמו ביוה"כ, צריך שיחדשם בליבו תמיד, וידע כי לפי מה שיוה"כ חי בקרבו, ככה עלה יעלה וככה יצליח. (מכתב מאלהו)

תשובה על מידות

הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ז ה"ג) מבאר שעוון המידות הרעות שאין בהן מעשה, קשים יותר מהעוונות שיש בהן מעשה וכו'. וידועה הקושיא שלפ"י למה לא האריכה התורה בענין מידות האדם כלל, כמו בשאר מצוות? ויעוין ב"שערי קדושה" לר' חיים וויטאל ז"ל, שמתרץ קושיא זו שזהו היסוד, ועל כן אין צורך לכתוב את זאת, כיון ש"דרך ארץ קדמה לתורה".

בספר "תורת יצחק" (להגר"א וולדשיין זצ"ל) כתב להסביר את עיקר תירוץ, עפ"י משל לאחד שעשה חוזה עם קבלן לבנות לו בנין גדול בן כמה קומות, והרבה חדרים וכו' וכו', וחתמו ונעשה הקנין. לאחר זמן בא הקבלן וטענה בפיו, היות וחפירת היסודות לא נכללה בחוזה, לכן הוא חפץ בתשלום מיוחד על זה. ויצעק עליו בעל הבנין בתמהוה, וכי היכן חשבת להעמיד את הבנין - על האויר! ובודאי כל אדם בר דעת מבין כי בנין בלא יסודות אינו שוה כלום, ואין מן הצורך לפרט

זאת, ואדרבה ככל שהבנין גדול יותר, כך צריך הוא יסודות גדולים וחזקים יותר.

כך הביאור בקושיא הנ"ל, כי בנין התורה לא תיתכן בלא יסוד המידות, היינו לחפור בארץ החומריות עמוק עמוק - לשרש אחר המידות הרעות ולהשליכם, ולמלאותם אח"כ במידות טובות, אשר עליהם יושתת הבנין הגדול והנהדר - "בנין התורה"!

"לעשות רצונך בלבב שלם כמו שידענו"

לעשות.. כמו שידענו תפילתנו: שישתוה המעשה עם הידיעה שיהיה ביטוי המעשי של ידיעתנו בשלמות כידעיה עצמה. (ר' חיים מוולוז'ין)

"ספרי חיים וספרי מתים פתוחים בראש השנה"

לשם מה נפתחים גם ספרי מתים? מפני שאצל כל פושע בשעה שמעמידים אותו למשפט חייבים להביא בחשבון בין השאר באיזה סביבה גדל, ואיזה חינוך קבל. שכן אם יוצא אדם לתרבות רעה וגדל אצל הורים חטאים הרי אין אשמתו גדולה כפי שגדולה אשמתו של אדם שגדל בבית של תורה. על כן פתוחים גם ספרי מתים לבדוק מי היו אבותיו ומה היתה ירושתו הרוחנית... (חמדת שלמה)

"מלוך על כל העולם כולו בכבודך..."

לשם מה באה הלשון הכפולה: "כל העולם" ו-"כולו".

אלא אנו מוצאים בגמ' "רובו ככולו" ואילו נאמר "מלוך על כל העולם" בלבד היה מתפרש גם על רוב העולם כדן רובו ככולו. באים אנו איפוא להדגיש גם "על כל העולם כולו" - כולו ממש שכל העמים כולם בלי יוצא מן הכלל יגיעו להכרה למלכות ה', וידע כל פעול כי אתה פולטת... (ט"ז)

"אמר הקב"ה: אמרו לפני בראש השנה מלכויות כדי שתמליכוני עליכם" (ראש השנה ל"ד)

"כדי שתמליכוני עליכם" ענין ההדגשה "עליכם" הוא - ללמד, כי האדם מסוגל להמליך את הקב"ה על כל העולמות עליונים ותחתונים וגם על כל העולם כולו, אבל לא על עצמו... לכן אומר הקב"ה, המליכוני "עליכם" שלא תשכחו להמליך אותי גם עליכם. (לב אליהו שביבי לב)

אמרו לפני

"אמר רבה, אמר הקב"ה, אמרו לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות. מלכויות כדי שתמליכוני עליכם" וכו'. (ראש השנה ל"ד ע"ב) בספר "שערי ציון" (להגר"צ במברגר זצ"ל) הביא דיש לדייק במה שאמרו בגמ' "אמרו לפני" ולא "אמרו אתם", או "אמרו בתפילה", אלא "לפני" דוקא. וכתב דהזכות של "מלכויות זכרונות ושופרות" תלויה בדרגת קרבתנו לעמוד לפניו יתברך, ובה יעלה לפניו לרצון. יחוד ה' חייב להיות במצב של "לפני". אף לדין של ראש השנה חייבים אנו לעמוד "לפניו" ממש, בכל השגחתנו ביכלתנו וגדולתו. והביאור "לפניו", הוא כמבואר ברמ"א בסעיף הראשון בשולחן ערוך "שוית ה' לנגדי תמיד, הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלהים וכו'".

ואף כי בשאר ימות השנה היא מדרגה גדולה מאד, אבל בימים הנוראים יש לשים לב באופן מיוחד, וחייבים לקיים "דע לפני מי אתה עומד לפני מלך מלכי המלכים". (שי לתורה)

מידה כנגד מידה

"יום הדין". יום הרת עולם. כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון. תוקף קדושת היום הוא נורא ואיום.. "ומלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון". אף את המלאכים אוזו חיל ורעדה. כי לא יזכו בעיניך בדין...

אימת הדין! הדין הוא כה עמוק וכה קשה, כי לא יזכו בעיניך בדין...!

ולכאורה אין נברא שיכול לזכות בדין! ואמנם אף התנאים והאמוראים הקדושים כשהיו מגיעים לפסוקים המדברים על עומק הדין היו בוכים מפחד, כדאיתא בגמ' חגיגה (ה, עא) "ר' יוחנן כי מטי להאי קרא בכי. וקרבתני אלכם למשפט והייתי עד ממחר (מלאכי ג-ה) עבד שרבו מקרבו לדונו וממחר להעידו כלום תקנה יש לה ועוד איתא שם, ר' יוחנן כי מטי להאי קרא הוה בכי. הן בקדושו לא יאמין. (איוב טו - טז) אי בקדושו לא יאמין, במי יאמין! וכן איתא שם "כי מטי להאי קרא הוה בכי. כי את כל מעשה האלוקים יביא במשפט על כל נעלם (קהלת יב - יד) עבד שרבו שוקל לו זדונות כשגגות תקנה יש לו".

חכמי התלמוד כשהיו מגיעים לפסוקים אלה המדברים על עומק ודקדוק הדין, אף באמצע השנה - היו בוכים מפחד ודאגה. "אימת הדין"... ומובא בחז"ל שאפילו האבות הקדושים אם היו עומדים לדין - דהיינו בפני

מידת הדין לבדה - לא היו יוצאים זכאים. ומה נענה אנו. **(שי לתורה)**

אבות ואמהות בראש השנה

המלים "אבות ואמהות" עולות בגימטריא ל-861, ואף המלים "ראש השנה" הינן בגימטריא 861.

להורות לנו, שזכות אבות ואמהות היא העומדת לנו בראש השנה, להיזכר ולהיכתב לחיים טובים. **(צבי לצדיק)**

"יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך חיי" לבקש על הטובה האמיתית

כאשר שופך יהודי תפילתו לפני הקדוש-ברוך הוא, שומה עליו להיזהר לבל יבקש שיתמלאו כל בקשותיו כפי שהוא עצמו רוצה וסבור כי יהיה בכך לטובתו. שכן, פעמים רבות טובתו האמיתית של האדם אינה כפי שהוא עצמו חושב שכן היא. אלא, בעת התפילה יבקש המתפלל מאת הבורא: דבר זה, שבא אני לבקש ממך. יהא כפי חסדך וכפי רחמיך. לדעתך ולרצונך הטוב עימנו. וכפי דעתך ורצונך - כן תיתן לנו ותיטיב בכך עימנו.

לפיכך נאמר "יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך חיי", וימולאו כפי רצונו שלו יתברך. **(על פי "קדושת לוי")**

"המלך הקדוש" עבדים ולא בני

מה טעם קבעו חכמים לומר בראש השנה ובעשרת ימי תשובה - "המלך הקדוש" ו"המלך המשפט". והרי לפי משמעות הדברים מסתבר כי אנחנו עבדים למלך, וידוע שבנים - מעלתם גבוהה ממעלת עבדים?

אלא, אלא, מסבירים זאת על פי דברי חז"ל (במסכת קידושין כ, א) על הכתוב בעניין עבד עברי (דברים טו, טז): "כי טוב לו עמך" - אומרים חז"ל: עמך במאכל, עמך במשחה... כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו. ומכיוון ש"כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכיפורים" (כנאמר במסכת ביצה ט"ז, א). ואנו חפצים שיקצבו לנו בראש השנה מזונותינו לכל השנה - חוששים אנו שמא אין בידנו זכות לכך - וגם אם יש לנו איזושהי זכות שיקצבו לנו בראש השנה מזונות - מי מאיתנו יודע מה הם המזונות שאנו זכאים להם...

זו איפוא הסיבה לכך שבמים אלו מכנים אנו את הקב"ה "מלך" - להודיע שעבדנו אנו ולבקש שיתן לנו כל השנה מזונות ברווח, כדין שחייב האדון לתת לעבד העברי שלו.

(הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל)

גם תפילותיו של אדם אינן מקובלות כל זמן שהגזל עדיין בידו

גם תפילותיו אינן מקובלות לפני ה' כל עוד שהגזל בידו, שאותה התפלה נקראת תפלה עכורה, כמו שאחז"ל על הפסוק ותפילתי זכה (איוב טו): וכי יש תפלה עכורה, אלא כל תפלה שאין בה גזל זו היא תפלה זכה, ושיש בה גזל זו היא תפלה עכורה. והכוונה כמו חבית העכורה עם שמריה, כל זמן שלא יופרשו השמרים וירדו למטה, אינו ראוי היין ההוא לשתייה אף לאדם פחות, וכל שכן שלא להתקבל לדורון לפני המלך, כי נתערב חלקי השמרים בכל טיפה וטיפה. כן כח עון הגזל, שהוא מתערב בכל ליבה וליבה מתפלתו, ואינו מניח לעלות ולהתקבל לפני ה' עד שיפריש הגזל מאתו.

וכתבו הספרים התעוררות נפלאה, שממנה יוכל האדם להתבונן את עון העושה והגזל. שהלא ידוע שיום הכיפורים הוא היום האחרון ששייך להשנה, והוא היום הטוב שבכל השנה, שבו נמחלים עונותינו. וגמר חתימה תפלותינו הנוראות, היא תפלת נעילה. ומה אמור בה - למען נחלל מעושי ידנו. בכל זה יתבונן האיש הנלבב, וישמור את עצמו מגזל בכל כחו כל ימי חייו.

(שפת תמים פרק ג')

מי שבידו גזל אין מכניסין אותו למחיצתו של הקב"ה

הנה המצוה הזאת של השמירה מגזל הוא מן המצוות המושכלות שאלו לא נתנה התורה ימצאנה האדם בשכלו והנה זה מ' המצוות שנצטווה אדם הראשון וצריך אדם שישא ויתן באמונה ויהי נקי כפים מן הגזל כדי שיהיה זוכה לעלות בהר הקודש אלקים כמו שאמר דוד ע"ה מי יעלה בהר ד' ומי יקום במקום קדשו נקי כפים ובר לבב למדנו מכאן כי מי שיש בידו גזל הוא מרוחק מהר ה' וממקום קדשו וכן דרשו רז"ל שכל מי שבידו גזל אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה שנאמר לא יגורך רע לא יגור במגורך רע.

(שפת תמים פרק ג')

גמטראות של שנת תשס"ח - שנת השבע מספרה = 768

"ודבק לבנו במצותיך"
"לעבודת מלך עליון"
"נודה לך ונהלך בשירי"

פנינים לפרשה

"האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פיי"

מפרש האור החיים הקדוש בדרך דרוש שמשה באומרו שמים וארץ התכוון לשתי קבוצות שונות הנמצאות בכלל ישראל. הראשונה הם הגדולים והראשים של העם שכל עסקיהם בחפצי שמים והשניה המון העם שיעקר עסקיהם בחפצי הארץ וחיי שעה. לגדולים דבר בלשון צווי "האזינו השמים" ואם תאזינו אתם ממילא "ותשמע (בגוף שליש) הארץ" דהיינו כשהמון העם רואים גדוליהם הולכים בדרך הנכון מעצמם ירצו ללכת בעקבותיהם.

גם הספורנו מפרש ברעיון דומה פסוק אחר מפרשתנו (לב, טו) וז"ל: "וישמע ישראל ויבטט" - והנה גם בעלי העיון שבהם (בתוך כלל ישראל) הנקראים ישורון.. עשו כמו הבהמות הבוטטות בבני אדם שנותנים להם מזון, "ישמנת עבית כשית" (גוף שני) הנה אתה ישורון קהל תופשי התורה ובעלי העיון פנית אל התענוגים הגשמיים וזבה עבית מהבין דקות האמת (ז"א שריבוי תענוגים גורמים טימטום הלב והמח שלא יוכלו להבין התורה לעומקה)... "כשית" - כאומרו כי טח מראות עיניהם מהשכיל לבותם: "ויטש אלוך עשהו" (גוף שליש) ולפיכך נטש ההמון אלוך עשהו: "וינבל צור ישועתו" ביזהו כי מרעה אל רעה יצאו ע"כ.

האור החיים מדבר מהצד החיובי שאם הראשים יאזינו ויקיימו את התורה כמו שצריך ממילא ההמון עם ירצו להיות כמוהם. והספורנו מזהיר אותם שאם יטו לצד החומר ותענוגי העולם הזה ההמון

ילמדו ח"ו לעזוב את ה' לגמרי. הדרך לשלום הוא להיות שלם עם ה' ותורתו.

"האזינו השמים וכו'"

תניא למה העיד משה ישראל את השמים ואת הארץ? אמר להם: הסתכלו בשמים ובארץ שאע"פ שלא נעשו לא לשכר ולא להפסד אין משנים את מדתן. אתם שאם זכיתם אתם מקבלים שכר ואם חטאתם אתם מקבלים פורענויות אינו דין שלא תשנו את מדתכם!! (ספרי)

שואל ה"שפת אמת" איך אפשר לעשות קל וחומר כזה? הרי לשמים וארץ אין בחירה ועושים פעולתם בטבעם שגור בהם הבורא אבל לאדם ניתן כח הבחירה עם היצר הרע להטעותו.

והוא מסביר שבכלל הבחירה הוא לבחור להיות ברשות הבורא ית' ושיקח ה' ממנו הבחירה ויתן לו הטבע לרצות לעבדו, זאת אומרת שיבקש האדם מה' שיקח ממנו הנסיון לעבור רצונו ויהיה מוכרח בטבעו לעבדו כמו השמים והארץ.

והוא מוסיף שבאמת אין לשום אדם היכולת לתקן את עצמו בכוחותיו ובחכמתו לבד בלי שיעזרהו ה'. וכוונתו כי ההכרה בדברי חז"ל שיצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו היא היא מסירת בחירתו בידי הקב"ה, כמו שהשמים והארץ לא יכולים לתפקד בלעדי ה' כן האדם אינו יכול לפעול נגד היצר הרע בלי שיעזרהו ה'.

ומוסיף השפת אמת שזה שכתוב "וישמע ישראל" (לב, טו) אין הכוונה וישמן בבשר ויין ותענוגי הגוף דוקא אלא אפילו מי שנהיה שמן ממצוות ומעשים טובים עלול לשכוח שהצלחתו היא בכח עליון, כמו שכתוב בסוף הפסוק "ויטש אלוך עשהו" בגאווה יכול האדם ליפול ח"ו ממדרגתו והעצה היא לבטל עצמו לה' ולבקש עזרתו, השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם.

"הלא הוא אביך קנך"

לפי רש"י "קנך" הוא מלשון קן. והנה כנסת ישראל נמשלה ליונה - "יונת תמתי" וז"ל אמרו בגמ' (ב"ב כ"ד) שטבעה של יונה שאינה מרחיקה לכת מקינה אלא ב"ב רואה עדין את הקן, וזהו שאמר הכתוב "הלא הוא אביך קנך" כלומר הוא הקן של כנסת ישראל המשולה ליונה, לכן אין לך להרחיק ממנו כדי שתוכל לשוב לקן אביך - הבורא יתברך שמו.

"כנשר יעיר קנו"

רז"ל (ספרי) דרשו מה שדרשו בו (עיי' רש"י ז"ל).

וחוץ מדבריהם יתבאר ע"ד אומרם ז"ל (ויק"ר יז, ד) כי כשישראל עוברים רצונו אין בעל הדין נוגע בנפשות תחילה. אלא מתחיל להעירו בנגעי בתים. אח"כ בנגעי בגדים וכו'. והוא מאמר "כנשר יעיר קנו" כמו"כ ה' מעורר בניו, גם מעוררם כפי היכולת שיוכלו עמוד בו, כאומרים ז"ל (ב"ר נ"ה ב) שאין ה' מנסה האדם אלא בשיעור שיוכל ליסבול.

(אוח"ח הק')

"ה' בדת ינחנו ואין עמו אל נכר"

יתבאר ע"ד אומרם ז"ל (תנחומא צו ז') בפסוק (הושע ד, ז) "חבור עצבים אפרים הנח לוי". כשישראל יש בנינים אחדות, אפילו עובדי ע"ז הנח לו, פירוש ע"ד (אסתר ב, יח) "והנחה למדינות עשה". והוא אומר

(לב, יב)

"ה' בדד", פי', כשהעם בדרך, לשון בד, ה' ינחנן.
ואומרו "ואין עמו אל נכר", פי', הגם שהם עובדי ע"ז, אין ה' מחשיב לו עון זה ומאמר "אין עמו", תפארש ע"ד שדרשו ז"ל (סוכה מ"א) בפסוק (ירמיה ל, יז) "דורש אין לה' מכלל שיש לה. כמו"כ במה שלפנינו אמר "אין עמו" מכלל שיש עמו, אלא שאין ה' מיסרו על זה.
(אוח"ח הק')

"וישמך ישרון ויבעט"
(לב, טו)
ולכן היה כהן גדול מתפלל ביום הכפורים: יהי רצון מלפניך שתהא השנה הזאת. שנה גשומה וכו' שנת רצון. שאע"פ שתהיה שנת שפע. אל יבעטו מרוב טובה, ותהיה השנה רצויה לפני הקב"ה במעשיהם הטובים (עיני העדה).
(מעם לועז)

"לא שערס אבתיכם"
(לב, יז)
כי רש"י – אפילו האומות לא היו רגילים בהם, גוי שהיה רואה אותם הי' אומר, זה צלם יהודי (ספרי).

והכוונה בזה, שהגויים בידיעתם מעלת ישראל ורוממות נפשם, לא העלו על דעתם שעלולים ישראל לירד ממעלתם ולהשחית דרכם עד שיהיו פחותים מכל אומה ולשון, ודבר זה פלא ותימה הוא אצל כל האומות.
ואכן זהו טבעם של ישראל ותכונותם. שכשהן יורדין יורדין עד לעפר בעוה"ר בימינו נראה בעליל איך איבדו ישראל מעלתם בקלקול דרכיהם, ותחת אשר יהיו במעלה עליונה על כל גויי הארץ. הרי הם בתכלית ההשחיתה והקלקול, ויצא שמם לשמצה בקרב האומות ר"ל. כי אכן אין ישראל ראויים לחיי העוה"ז בלא שמירת התורה וקיום המצוות, כי בעבור כן נבראו והושמו בזה העולם.
(טעם דעת)

"צור ילדך ותשכח אל מחוללך"
(לב, יח)
הקב"ה נתן לאדם את כח השכחה – "צור ילדך תשי" – וזאת כדי שהאדם ישכח כל מיני צרות שעברו עליו ועל שאר בני אדם. אלמלא טבע זה היה האדם זוכר את כל המאורעות ועלול היה להשתגע מרוב צער ויגון. והנה באים בני אדם ומשתמשים בטבע זה עצמו שחננם ה', טבע השכחה, כדי לשכוח את ה'! וזהו "ותשכח אל מחוללך", והרי לך נבלה גדולה מזו. וכותבני היא איפוא להשכיל להשתמש בחכמות הטבעיות בנו הבורא יתברך בדרך הטובה והמועילה בלבד, שהרי לכך ניתנו לנו **(אהל יעקב למגיד מדובנא)**

"ויאמר אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם"
(לב, כ)
ונראה לפרש, דהנה כתיב (לעיל לא, יז) "והסתרת פני מהם והיה לאכול ומצאוהו רעות רבות וצרות", כי בהסתרת פנים לבד, אף שאינו עושה להם שום רע, מ"מ מאחר שהכל מתנגדים לישראל, ויש להם צרים רבים מלמעלה ומלמטה נעשים לאכול ומטרה לחץ רעות רבות וצרות. ובהאיר ה' פניו אליהם הכל בורחים מפניהם, והנה ראייה היא היפוך הסתרת פנים.
וז"ש הכתוב "אסתירה פני מהם" ומובן שאז "ומצאוהו רעות רבות", וצרות אך הבטיח שהסתרת הפנים תהיה רק ממצבם הנוכחי, אבל "אראה מה אחריתם", שבענין האחרית שלהם, היינו להיות נשארים נחיים חיים וקיימים לעד, לענין זה יראה אותם, שהוא היפוך הסתרת פנים. וכאשר תהיה דבוקה

בהם ההשגחה בענין זה, שוב אינם יראים מכליון ח"ו, שבענין זה שוב הכל יראים מפניהם ובורחין.
(שם משמואל)

"הם קנאוני בלא אל כעסוני בהבליהם ואני אקניאם בלא עם בגוי נבל אכעיסם"
(לב, כא)

הם קנאוני כשאמרו שאיני אל, ואני אקניאם בשאקרא אותם (הושע ב, א) "לא עמי אתם", בשאקרא להם "גוי נבל – דכתיב (פסוק ו') "עם נבל ולא חכם" – אכעיסם".
(תולדות יצחק פנים יפות)

"הם קנאוני בלא אל"
(לב, כא)
ראשי התיבות של שתי הדברות הראשונות "אנכי" ו"לא יהיה לך" הם "אל", וכשעם ישראל הפכו זאת נעשה מ"אלי" ל"לא" היינו: בנים לא אימון בס" וזוהי גם הכוונה שבפסוק: "הם קנאוני בלא אל" – שהפכו "אל" ל"לא".
(מלא העומר)

"חצי אכלה בס"
(לב, כג)
"חצי כלים – והם אינם כלים (רש"י) אומות העולם הנוגשות ורודפות את עם ישראל הן חציו של הקב"ה שעל ידם הוא מעניש את ישראל. "חצי כלים" – סופן של כל העמים הנוגשים את ישראל לידון לכליה אבל "והם אינם כלים" – ישראל יתקיימו לנצח על אף כל הרדיפות.
(תורת משה)

"ראו עתה כי אני הוא ואין אלקים עמדי, אני אמית ואחיה..."
(לב, לט)
כל מקום שנאמר בתורה "אני ה'" – אם נאמר אצל מצוה היינו "נאמן לשלם שכר", ואם נאמר אצל עבירה היינו "נאמן להיפרע" (רש"י וראו). לכאורה קשה הלא שם "הויה" מצוין מידת הרחמים ולמה אפוא גם אצל "נאמן להפרע" נאמר "אני ה'" ולא "אני אלקים" שהיא מידת הדין? וי"ל: גם כשהקב"ה מעניש על מעשים רעים זה בבחינת חסד ורחמים כי מתכוון הוא לטובתו של האדם בדומה לאב המלכה את בניו כדי להטיב דרכיו.

וזוהי כוונת הפסוק: ראו עתה כי אני הוא – ראו כי אותו ה' "אני ה'" האמור אצל שכר אמור גם אצל פורענות, "ואין אלקים עמדי" ולא נאמר אצל העונש "אלוקים" כי אם שם הויה" שהוא רחמים, משום "אני אמית ואחיה" – כל עצם העונש שאני מטיל על האדם אינו אלא כדי להחיותו, "מחצתי ואני ארפא" – מכתו אינה באה אלא כדי להביא עימה רפואה, נמצא שגם העונש הוא רחמים.
(הגאון ר' שלמה קלוגר)

"לו חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריתם"
(לב, כט)
פסוק זה מביע, לדעת הסבא מקלם זצ"ל, את החובה לקרב אל החוששים את זכרון יום המיתה. "לו חכמו – ישכילו", והיינו אילו בני אדם היו מנתבים את דרכם בחכמה היו מבקשים השכלה, ובאיזו השכלה מדובר כאן? "יבינו לאחריתם" כלומר להעמיק את ההבנה בנושא אחריתו של האדם לדאוג לאחריתו.
(חכמה ומוסר)

החל מיום ראש השנה מתחילים לומר "המלך הקדוש", "המלך המשפט", "זכרנו לחיים", "מי כמוך", "יוכתוב לחיים", "ובספר חיים", "עושה השלום". והדין בזה אם טעה כדלהלן: אם לא אמר "המלך הקדוש" יתקן מיד ואם לא יתקן תוך כדי זמן אמירת שלוש מילים, חוזר לראש התפילה. וכן אם המשיך את הברכה הבאה, ואפילו אם אמר רק תיבה אחת מהברכה הבאה, חוזר לראש התפילה. ומי שהסתפק אם אמר או לא אמר, כיון ששגרת לשונו לומר "האל הקדוש" חוזר לראש. ואם לא אמר "המלך המשפט", יש מחלוקת אם אחרונים, והאשכנזים ודאי לא חוזרים. ובין פוסקי הספרדים מחלוקת, ופסק מרן "הבן איש חי" שלא חוזר, וסומך על ה"מלך אוהב צדקה ומשפט" שהרי מזכיר מלך.
ולהלכה למעשה לדעת ה"אור לציון", עדיף שיחזור העמידה ויעשה תנאי, אם אני חייב לחזור – תפילה זו תהא חובה, ואם לאו הרי זו תפילת נדב.

ודעת יחיה הדעת לחזור לראש. שאר האזכרות (כגון זכרנו לחיים וכדו'), אינן מעכבות ולכן אם שכח לא חוזר. אומרים "אבינו מלכנו" בימים אלו. מנהג הספרדים לאומרו גם בשבת שובה (שבת בין ראש השנה ליום הכיפורים), ורק מדלגים ענייני חטא ועוון באותה שבת.

בימים אלו ראוי להשתדל לכוון יותר בתפילות, וישים ליבו למילים, ויש עזרה מיוחדת מהשמים לזה בימים אלו. ראו כל אחד להרבות בלימוד תורה ולימוד מוסר בימים אלו בספרים הקדושים כגון: פלא יועץ, יסוד ושורש העבודה, קב הישר, שערי תשובה וכדו'. נהגו לעשות כפרות בימים אלו. והזמן המסוגל הוא ליל ערב יום הכיפורים, אבל אפשר כל השבוע. יש שנהגו לעשות על תרנגולים חיים, ואם אפשר לבנים. ולוקחים זכר לאיש ונקבה לאשה, והעיקר לתת אותם לצדקה. יש שעושים עם כסף ויתן אותו צדקה לעניים.

בנוסף הכפרות יאמר "זה חליפתי תמורתך, כפרתי", ר"ת חת"ך. ולא יאמר מילה "זה" בין כל מילה (כגון זה חליפתי זה תמורתך וכו').

למרות שכל השנה אדם צריך לתקן מה שעשה לחברו, מכל מקום בימים אלו לפני יום הכפורים חייב לתקן הכל, כי יום הכיפורים אינו מכפר עד שירצה את חבריו. ואם גזל כסף חייב להחזיר לו לפני יום הכיפורים. וכן חייב לרצות את חבריו אם חטא כנגדו או פגע בו. מי שמבקשים ממנו מחילה לא יהיה אכזרי מלמחול שאין זה דרכם של עם ישראל. וטוב שכל אחד ימחול לכל מי שפגע בו, ובזה גם זוכה בעצמו להנצל, שהרי כל המעביר על מידותיו מעבירים לו כל פשעיו.

כיון שהשנה ערב ר"ה של שביעית יש מחמירים לעשות פרזובול אמנם מן הדין פרזובול נעשה רק בסוף שנת תשס"ח ולא השנה אלא בשנה הבאה.

העלון לעילוי נשמות
יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל
ואשתו רחל בת שרה ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

הליכות והלכות
מקצת דיני יום הכיפורים

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי חכמים מוסלמים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובחתימה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הנון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכר למצוות. 845.352.7474

סדר הוידוי

מה בין וידוי לקיטרוג

בדרשתו לפני כל נדרי, הסביר המגיד מדובנא זצ"ל את דברי המדרש (בפרשת כי תשא) בענין הוידוי, שאמרו על הפסוק: "לולי משה בחירו עמד בפרץ" - עמד במקום הפורץ, שדחה את השטן ועמד במקומו. וכיון שאמר משה: "אנא חטא העם הזה חטאה גדולה", נסתלקו כל המקטרגים, ואמרו: מה לנו לקטרג, מוטב שיקטרג משה בעצמו.

וכן, המתנודים על מעשיהם ומודים על חטאייהם, סותמים את פי המקטרגים מלקטרג, כי יאמרו: מה לנו לקטרג, הלא הוא בעצמו אומר ומפרט כל מה שהוא עשה! אם כן, נשאלת השאלה: מה הרווח שבוידוי, מה, באמת, ההבדל והחילוק בין הודאתו של האדם לקטרוגו של המקטרג? ההבדל הוא...

בניגון, ויטברו הדברים, במשל. מעשה בסוחר שנסע אל היריד הגדול ושהה בו ימים רבים. לפני שב לביתו, קנה חליפה יקרה ונאה בעבור בנו. כשחזר לביתו, היתה השמחה רבה. במיוחד גדלה שמחת בנו, הן על שובו של אביו והן על החליפה שקיבל. הוא לבש אותה ויצא לחוץ להתהדר בה לפני חבריו. היו חברים שהתפעלו, היו ששמחו בשמחתו, והיו שקנאו בו קנאה עזה. עוד הם הולכים יחדיו, ורגלו של הילד מעדה, הוא נפל לתוך שלולית בוץ והכתים את חליפתו.

הילד קם, ולגודל צערו, היתה החליפה היפה מרובבת, ומראיה נורא. מיד ברקו עיניו של אחד הילדים שקינא בו, והוא קרא: "הנני רץ לאבך ומור לו, שלכלת את חליפתך החדשה!"

נחרד הילד אם חברו יאמר זאת לאביו, יכעס האב מאד! מה עשה? רץ במהירות לביתו להקדים את חברו, בא בבכיה לפני אביו בחליפתו המרובבת בוץ, וקרא: "אבי, אבי! ראה מה קרה לי, ראה את חליפתי החדשה!"

הילולא דצדיקא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
ו תשרי	ה תשרי	ד תשרי	ג תשרי	ב תשרי	א תשרי	כס אלול
הסבא משפול	נפתלי בן יעקב	רבי אברהם דאנצין מה"ם חיי אדם	רבי ישראל ליפשיץ מה"ם תפארת ישראל על המשניות רבי שמעון נתן ומני בירובן הארמו"ל מלוב	רבי שמעון הורביץ לידר ר"י שער השמים רבי שמרדוך גריינמאן	שרה אמנו רבי מאיר לייבוש הבלבי"ם רבי אבנון ממינצא בעל זתנה תוקף הרי"ב"ז מצפת הכפרש הירושלמי	רבי שלמה אמארו"ן מה"ם שו"ת ברם שלמה
שקיעה 7:01						שקיעה 7:11

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה

בורחים ומתחבאים, ואוי ואבוי היה למי שנתפס בעריקה מהצבא או שבכלל השתמט מלהתייצב לשירות הצבאי. אחד כזה היה נשלח מיד לגלות בסיביר הרחוקה, שם היה מתענה וסובל שנים ארוכות במחסור ובקור הגדול והמקפיא.

יום אחד הוציא הצאר כרוז לכל העם הרוסי, כי הוא נותן הזדמנות לכל המשתמטים משירות צבאי, שבאם יבואו עתה ויתגייסו מרצונם הטוב, כי אז תוענק להם מחילה על ההשתמטות ולא יאונה להם כל רע. ואמנם, הכרוז פעל את פעולתו. עשרות אלפי אנשים, צעירים וגם מבוגרים וזקנים, התייצבו בקבוצות הגיוס. הפקידים ערכו מיון קפדני, הוציאו את הצעירים ורשמו ומיינו אותם, ואילו את המבוגרים השאירו בקבוצה נפרדת, ולאחר-מכן הובלו כולם לבית המשפט.

מובן מאליו, כי הללו התרעמו קשות על הפה בוטה כל כך של הבטחת הממשלה שלא יאונה להם כל רע, ואת טענתן זו הטיחו בבית-המשפט, ברם, השופט חידק לעומתם חיוך של נצחון וענה להם: עליכם להבין, הצעירים הללו, אשר זה עתה נרשמו ומויינו וזהותם ידועה עתה לשלטונות, יגוייסו לצבא בנאות העת ובוזה יכופר להם עוון השתמטותם עד כה, אך אתם הזקנים, מה בצע לנו ומה רווח יצמח לנו מזה שנסחרר אתכם, הלא זקנים אתם ובמה תשלמו את אשר החסרתם ובמה תכפרו על עוון השתמטותכם? אי לכך, במשפט תפדו ותפרעו עתה את החוב שלכם!...

והמשפך רבי איציל ואמר: כך אומרים אנו: "השיבנו ה' אלך ונשובה", כשאומר זאת אברך צעיר לימים, הרי שיש בכך תועלת, שכן הוא יגדל ויהיה לאיש, אבל מבוגרים וזקנים - מה יכול עוד לצמוח מכס? ולכן מתפללים אנו ומבקשים: "אל תשליכנו לעת זקנה ככלות כוחנו אל תעזבנו!"

(שאל אביך ויגדך עמי רמג-רמד)

מיד התעוררו עליו רחמי האב, והוא הרגיעו ואמר: "אל נא תבכה, חליפה ניתן לכבס, אפשר לנקות ואם לאו - אקנה לך חליפה חדשה..."

מה ההבדל בין הלשנת החבר לוידויו של הילד? הניגון צורת סיפור הדברים... וזהו שאמר דוד המלך ע"ה: סורו ממני כל פועלי און, כי שמעתי קול בכי... כלומר המקטרגים יסורו וישתקו בעת וידוינו, והוידוי שלנו יתקבל ברצון - אם יהיה בבכיה ובתחנונים...

וזהו שנאמר: "כי קרוב אליך הדבר מאד, בפיך ובלבבך לעשותו". אימתי ניתן לפעול בנקל? אם הלב מצטרף אל וידוי הפה: (אהל יעקב אמור)

מעשה חכמים

משמעות התפילה "אל תשליכנו לעת זקנה"

הגה"צ ר' נח פאליי ז"ל סיפר שפעם אחת הזמינו את הגה"צ המפורסם ר' איציל פטרבורגר זצ"ל להגיד שיחה מוסרית בבית המוסר דקובנה, ורבי איציל נענה ובא. הדבר היה בשלהי חודש אלול. לאחר השיחה אמרו תהלים ותפלת "שמע קולנו" כרגיל, אבל כאשר הגיעו לפסוק "אל תשליכנו לעת זקנה", הפסיק רבי איציל לפתע וחזר לדבר בפני הקהל, בהביאו משל נוקב שנלקח מהמצואות, עפ"י מעשה שהיה ברוסיה, וכתוצאה מכך היתה ההתעררות גדולה עד למאוד, כל הקהל געה בבכיה ושלשה מתוך השומעים אף התעלפו.

במשל שהמשיל מהמצואות, סיפר רבי איציל על אכזריות הצאר ניקולאי, שהיה מגייס חיילים לשירות צבאי בכפייה ברוטאלית שלא היתה כדוגמתה, ולא היה זה פלא, שרבים מבני הארץ היו משתמטים מן השירות,